

ΣΕΜΙΝΑΡΙΟ ΘΕΟΛΟΓΩΝ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ ΚΑΙ ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ

1^Η ΕΒΔΟΜΑΔΑ

1^Ο ΘΕΜΑ ΣΥΖΗΤΗΣΗΣ: **ΠΡΟΕΤΟΙΜΑΣΙΑ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ ΑΠΟ ΤΟΝ ΔΙΔΑΣΚΟΝΤΑ ΤΟ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΟ ΜΑΘΗΜΑ**

ΣΥΝΤΑΚΤΗΣ: ΝΙΚΟΣ ΠΑΥΛΟΥ, ΣΕΕ ΠΕ01 ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ & ΔΥΤ. ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ

Η προετοιμασία καθώς και η παρουσίαση μιας διδακτικής ενότητας του θρησκευτικού μαθήματος - όπως και των άλλων μαθημάτων- εξαρτάται από πολλούς παράγοντες: το συγκεκριμένο τμήμα στο οποίο θα διδαχτεί, τα εποπτικά μέσα και την βιβλιογραφία που έχει στα χέρια του ο καθηγητής, το ενδιαφέρον που παρουσιάζει αυτή και για τον διδάσκοντα και για τους μαθητές του. Ακόμη και η χρονική στιγμή της παρουσίασης παίζει ρόλο και φυσικά σημαντικό είναι αν αυτή συνδέεται με άλλες εκδηλώσεις της σχολικής ζωής (π.χ. διαγώνισμα ή τεστ). Επομένως είναι πολύ δύσκολο να μιλήσει κάποιος για συγκεκριμένες "συνταγές» που θα χρησιμοποιούνται, σε όλες τις διδακτικές ενότητες και θα έχουν την ίδια επιτυχία πάντα. Σαν σίγουρο είναι κάποιες αρχές - που και αυτές βέβαια δεν είναι αποδεκτές από όλους. Πάντως όταν είναι απόσταγμα εμπειρίας μπορούν να βοηθήσουν, όχι μόνο αυτόν που τις ακολουθεί, αλλά και νέους συναδέλφους που μπορούν να ωφεληθούν και να προβληματιστούν από την πείρα παλαιότερων και έτσι να δημιουργήσουν τις δικές τους αρχές διδασκαλίας.

ΠΑΡΕΜΒΑΣΗ: ΤΟ ΣΧΕΔΙΟ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ ΣΤΟ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΟ ΜΑΘΗΜΑ

Ένα μάθημα που διδάσκεται στην πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση έχει πολλαπλούς στόχους: παιδαγωγικούς, κοινωνικούς, γνωστικούς, εμφύσησης ιδανικών και αξιών που αποβλέπουν να δημιουργήσουν ολοκληρωμένες προσωπικότητες, οι οποίες θα είναι σε θέση να ερμηνεύσουν την πραγματικότητα μέσα στην οποία θα ζήσουν και θα βοηθήσουν στην ανάπτυξη της κοινωνίας.

Όμως για την επίτευξή των στόχων της εκπαίδευσης είναι απαραίτητο να δίνονται τα διδακτικά αγαθά με τρόπο σύγχρονο και ευχάριστο που θα προκαλεί αφενός το ενδιαφέρον των νέων ανθρώπων και αφετέρου θα διαμορφώνει το χαρακτήρα τους.

Χρειάζεται λοιπόν ο τρόπος παρουσίασης να κινήσει το ενδιαφέρον των σύγχρονων μαθητών για μπορέσει η γνώση να γίνει κτήμα τους. Θα πρέπει δηλαδή να δημιουργηθεί ένα «σχέδιο μαθήματος» που θα ανταποκρίνεται στις σημερινές ανάγκες, λαμβάνοντας υπόψη του τα ενδιαφέροντα των παιδιών, τις ενασχολήσεις τους κ.ο.κ.

Τα παραπάνω κατεξοχήν ισχύουν για το μάθημα των Θρησκευτικών. Αυτό, γιατί είναι ένα μάθημα του οποίου η ύλη, όπως είναι γνωστό, δεν αποτελεί μέρος των Πανελληνίων Εξετάσεων, και έτσι, για λόγους ανεξάρτητα από τα διδακτικά αγαθά που

προσφέρει, δεν απασχολεί ιδιαίτερα τους μαθητές και τις οικογένειές τους, μιας και η παιδεία στον τόπο μας συνεχίζει, για μία μεγάλη πλειοψηφία, να έχει ως κέντρο της εξετάσεις για την εισαγωγή σε μία σχολή. Αυτό όμως δε σημαίνει πως συμβάλλει λιγότερο από άλλα μαθήματα του Ωρολογίου προγράμματος στη διαμόρφωση του νέου ανθρώπου. Κάθε άλλο! Ωστόσο φανερώνει πως η προσέλκυση του ενδιαφέροντος των

μαθητών, ειδικά στο Λύκειο, εξαρτάται σχεδόν αποκλειστικά από τα στοιχεία που θα δίνονται μέσω του μαθήματος, καθώς και από τον τρόπο που αυτό θα γίνεται. Η αξία δηλαδή του ίδιου του μαθήματος των Θρησκευτικών θα προέλθει από το γεγονός πως πραγματικά παρέχει στοιχεία που θα βοηθήσουν το νέο άνθρωπο. Οπότε το ενδιαφέρον γι' αυτό δεν προκαλείται επειδή έχει τοποθετηθεί σε ένα σύστημα εξετάσεων.

Χρειάζεται λοιπόν ένα σχέδιο μαθήματος, μέσω του οποίου θα παρέχονται και οι απαραίτητες γνώσεις, ενώ θα κρατάει αμείωτο το ενδιαφέρον των μαθητών. Θα είναι

δηλαδή ένα σύγχρονο εργαλείο στα χέρια του διδάσκοντα. Αυτό θα μπορούσε να περιλαμβάνει τα εξής στοιχεία:

- Εγγύτητα του μαθήματος με την πραγματικότητα που βιώνει ο μαθητής
- Χρήση πρωτογενών πηγών για την κατανόηση του μαθήματος
- Επεξεργασία των πρωτογενών πηγών
- Χρήση δευτερογενών πηγών (εφόσον χρειάζονται) και επεξεργασία τους
- Εφαρμογές /Γενική επεξεργασία όλου του υλικού που έχει δοθεί στους μαθητές (με χρήση λογισμικού, άσκησης κλπ)
- Σύνοψη/Γενική ανακεφαλαίωση
- Εργασία εμπέδωσης (προαιρετική).

Λαμβάνουμε λοιπόν υπόψη:

ΟΤΙ ΤΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΣΠΟΥΔΩΝ ΤΟΥ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ ΤΩΝ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΩΝ ΠΟΥ ΙΣΧΥΟΥΝ ΣΗΜΕΡΑ:

1. ΕΧΟΥΝ ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΤΗΣ ΥΛΗΣ, ΠΟΥ, ΑΝΑ ΒΑΘΜΙΔΑ, ΕΙΝΑΙ Η ΕΞΗΣ:

ΔΗΜΟΤΙΚΟ: Ο ΚΟΣΜΟΣ ΤΗΣ ΘΡΗΣΚΕΙΑΣ

ΓΥΜΝΑΣΙΟ: ΘΡΗΣΚΕΙΑ ΚΑΙ ΙΣΤΟΡΙΑ ΩΣ ΕΚΦΡΑΣΗ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ

ΛΥΚΕΙΟ –ΕΠΑΛ:

Α΄ ΛΥΚΕΙΟΥ: ΘΡΗΣΚΕΙΑ ΚΑΙ ΣΥΓΧΡΟΝΟΣ ΑΝΘΡΩΠΟΣ

Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ: ΘΡΗΣΚΕΙΑ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΑ

Γ΄ ΛΥΚΕΙΟΥ: ΘΡΗΣΚΕΙΑ ΚΑΙ ΣΥΓΧΡΟΝΟΣ ΚΟΣΜΟΣ

2. ΓΙΑ ΝΑ ΓΙΝΕΙ Η ΠΡΟΕΤΟΙΜΑΣΙΑ ΕΙΝΑΙ ΑΠΑΡΑΙΤΗΤΟ:

➤ ΝΑ ΓΝΩΡΙΖΟΥΜΕ ΤΟ ΠΡΟΣΔΟΚΩΜΕΝΟ ΜΑΘΗΣΙΑΚΟ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑ (ώστε να απαντηθούν τα ερωτήματα:

- Ποιοι είναι οι λόγοι πού διδάσκεται ή συγκεκριμένη ενότητα;
- Τι έχει να προσφέρει στους μαθητές;
- Πώς θα συμβάλλει στην ανάπτυξη της προσωπικότητάς τους;
- Τι καινούργιο θα γνωρίσουν;

- Και το κυριότερο: Τι από αυτά πού θα προσφερθούν ως διδακτικό αγαθό θα παραμείνει ως εμπειρία /γνώση και δεν θα ξεχαστεί μόλις περάσουν στην επόμενη ώρα;)
 - ΝΑ ΤΟ ΣΥΝΔΕΣΟΥΜΕ ΜΕ ΤΟ ΓΕΝΙΚΟ ΣΚΟΠΟ ΚΑΘΕ ΒΑΘΜΙΔΑΣ ΤΟΥ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΟΥ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ
 - ΝΑ ΓΝΩΡΙΖΟΥΜΕ ΤΟ ΒΑΣΙΚΟ ΑΞΟΝΑ ΓΥΡΩ ΑΠΟ ΤΟΝ ΟΠΟΙΟ ΚΙΝΕΙΤΑΙ Η ΚΑΘΕ ΕΝΟΤΗΤΑ ΤΟΥ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ
3. ΤΟ ΠΡΟΣΔΟΚΩΜΕΝΟ ΜΑΘΗΣΙΑΚΟ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑ ΚΑΘΕ ΕΝΟΤΗΤΑΣ ΒΡΙΣΚΕΤΑΙ ΣΤΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΣΠΟΥΔΩΝ ΤΟΥ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ. «ΚΑΤΕΒΑΙΝΟΥΝ» ΑΠΟ ΤΗ ΣΧΕΤΙΚΗ ΙΣΤΟΣΕΛΙΔΑ ΤΟΥ ΙΕΠ (<http://www.iep.edu.gr/el/thriskeftika-programmata-spoudon>)

Ακόμη για την «ιδανική» διδασκαλία, στην προετοιμασία της σημαντικού ρόλο έχουν:

1. Η γνώση της βιβλιογραφίας και η δυνατότητα χρήσης των ΤΠΕ.
2. Οι επιστημονικές - θεολογικές προϋποθέσεις.
3. Οι ψυχοπαιδαγωγικές προϋποθέσεις.
4. Οι κοινωνικές προϋποθέσεις του μαθήματος.

Αναλυτικά:

1. Πολλά είναι τα βιβλία πού κυκλοφορούν και μπορούν να προσφέρουν σημαντική βοήθεια στο θεολόγο καθηγητή κατά την παρουσίαση των διδακτικών εννοιών. Η χρησιμοποίηση της βιβλιογραφίας είναι πολλαπλά χρήσιμη: απαραίτητη για την θεολογική - επιστημονική εξέταση της

ενότητας, - και όχι μόνο - αποτελεί το θεμέλιο της προσπάθειας για την προσέγγιση από τον καθηγητή του νέου μαθήματος, ώστε αυτό να προσφέρεται όσο το δυνατόν πιο φροντισμένα στους μαθητές. Παράλληλα ή χρήση των ΤΠΕ είναι απαραίτητη σήμερα για μια σύγχρονη παρουσίαση του μαθήματος. Για αυτό είναι απαραίτητο να επιδιώκεται ο εξοπλισμός των αιθουσών του σχολείου με σύγχρονα εργαλεία των ΤΠΕ.

2. Η εξέταση των θεολογικών - επιστημονικών παραμέτρων της ενότητας είναι απαραίτητη. Ανεξάρτητα από το υλικό που πρέπει να παρουσιάσει ο θεολόγος στους μαθητές του θα πρέπει να εξετάσει τα τυχόν ερμηνευτικά ή ιστορικά προβλήματα που συνδέονται με αυτό, τις απόψεις των ειδικών, την επίδραση που μπορεί να έχουν τα ζητήματα που παρουσιάζονται στο μάθημα στο ιστορικό και κοινωνικό γίνεσθαι.

3. Οι ψυχοπαιδαγωγικές προϋποθέσεις: Ο θεολόγος καθηγητής θα πρέπει άριστα να γνωρίζει τους μαθητές του ώστε να μπορέσει να προσφέρει την διδακτική ενότητα με τον κατάλληλο τρόπο. Οι μαθητές, σαν ανεξάρτητες προσωπικότητες που είναι, δεν δέχονται όλοι με τον ίδιο τρόπο τα λεγόμενα του διδάσκοντα. Πρωταρχικό μέλημά του θα πρέπει να είναι ο σεβασμός του μαθητή, ή προσαρμογή των λόγων του στο μαθησιακό και ηλικιακό επίπεδο του τμήματος στο οποίο απευθύνεται, ή προσπάθεια για κέντρισμα του ενδιαφέροντος, ώστε ο λόγος του να μένει, η αποφυγή οτιδήποτε μπορεί να προκαλέσει προβλήματα ή να ρίξει το επίπεδο του μαθήματος,

4. Οι κοινωνικές προϋποθέσεις είναι εξίσου σημαντικές. Οι μαθητές κάθε σχολείου αντανακλούν τα χαρακτηριστικά του περιβάλλοντος τους (αστικό, αγροτικό, εργατικό, οικογενειακό κ.ά.). Παράλληλα είναι πιθανόν να μην υπάρχει κοινωνική ομοιογένεια στην τάξη. Είναι απαραίτητο ο καθηγητής να είναι γνώστης του περιβάλλοντος του σχολείου και με ευαισθησία να προσπαθεί, μέσω της παρουσίασης κάθε διδακτικής ενότητας, να βοηθάει στην απάλειψη πιθανών ανισοτήτων που μπορεί να αισθάνονται οι μαθητές του και να προσπαθεί, στο μέτρο του δυνατού και πάντα μέσα στα παιδαγωγικά πλαίσια, να τους δώσει την έγκυρη γνώμη του για τα προβλήματα που πιθανόν τους απασχολούν.

Παράδειγμα Προετοιμασία διδασκαλίας:

Τάξη Γ΄ Γυμνασίου:

Θεματική Ενότητα: 1. Η Χριστιανοσύνη στον σύγχρονο κόσμο

Βασικό θέμα: Οι Χριστιανικές Εκκλησίες: Κοινή καταγωγή, διαφορετικές πορείες

Το ΠΜΑ (Προσδοκώμενο μαθησιακό αποτέλεσμα), σύμφωνα με το ΠΣ είναι:

«Οι μαθητές να αναγνωρίζουν τις χριστιανικές Ομολογίες που υπάρχουν στον σύγχρονο κόσμο και διακρίνουν διαφορές και ομοιότητες».

Άρα είναι απαραίτητο να σκεφτούμε πως θα αξιοποιηθεί το δώρο που προβλέπεται για τη διδασκαλία του βασικού θέματος, τα κείμενα και τις δραστηριότητες που θα χρησιμοποιήσουμε.

Βεβαίως, αφού είναι πρόγραμμα διαδικασίας μπορούν να χρησιμοποιηθούν και κείμενα, εκτός φακέλου.

Υλικό εκτός φακέλου (το οποίο είναι επιλογή του εκπαιδευτικού)

Καλή ιδέα είναι να αξιοποιηθούν και κείμενα από το εγχειρίδιο Θρησκευτικών της Γ΄ Γυμνασίου που ήταν προηγουμένως σε χρήση.

Η ΔΕ 35 «**Το όραμα και οι προσπάθειες για την ενότητα των χριστιανών**» μπορεί να βοηθήσει με το υλικό που περιέχει. Θα το βρούμε στην τοποθεσία

<http://ebooks.edu.gr/modules/ebook/show.php/DSGYM-C117/510/3333,13449/>

Το απόσπασμα «*Η εποχή μας χαρακτηρίζεται ως εποχή του διαλόγου και της ένωσης των Εκκλησιών, επειδή καταβάλλονται προσπάθειες από τις διαιρεμένες χριστιανικές Εκκλησίες (τις διαφορετικές χριστιανικές «Ομολογίες»*, όπως ονομάζονται) να προσεγγίσουν η μια την άλλη, να συσφίξουν τις σχέσεις τους και να αγωνιστούν για την ένωσή τους. Η προσπάθεια αυτή για ενότητα αποτελεί για την Εκκλησία επιταγή του ίδιου του Χριστού, ο Οποίος εξέφρασε ως τελευταία του επιθυμία το να είναι όλοι οι χριστιανοί ενωμένοι.*» σε συνδυασμό με μία δραστηριότητα ιδεοθύελλας που θα έχει κεντρικές έννοιες τις «Διάλογος», «Ένωση» θα εισάγει την τάξη στην προβληματική του θέματος.

Προετοιμασία για έλεγχο των γνώσεων που έχουν οι μαθητές για το θέμα:

Κατά τη γνώμη μου αυτός είναι απαραίτητος για το διδάσκοντα, που έτσι θα διαπιστώσει τις γνώσεις που έχουν οι μαθητές του για το θέμα. Μπορεί να σκεφτεί και να δημιουργήσει μία δραστηριότητα του

τύπου «Θετικό –Αρνητικό, δημιουργώντας προτάσεις, για τις οποίες θα ζητήσει τη γνώμη των μαθητών.

Υλικό από το φάκελο

Το υλικό του φακέλου είναι πλούσιο και μπορεί να αξιοποιηθεί. Στο φάκελο, για παράδειγμα, υπάρχει χάρτης με τη διασπορά των Ορθοδόξων, κείμενα για το χριστιανικό κόσμο κ.ο.κ. Η επιλογή θα γίνει εκ των προτέρων από το διδάσκοντα. Ο συνδυασμός των παραπάνω με δραστηριότητες είναι επιβεβλημένος.

Εφόσον η τάξη διαθέτει PC, Notebook, Βιντεοπροβολέα κ.ο.κ είναι δυνατό στο τέλος του δίωρου να υλοποιηθεί δραστηριότητα που θα δημιουργεί μία παιγνιώδη διάθεση και θα βοηθήσει στην ολοκλήρωση της προσφοράς των διδακτικών αγαθών με τον καλύτερο τρόπο. Για παράδειγμα ένα παζλ, στη δημιουργία του οποίου θα συμμετέχει όλη η τάξη θα ήταν ιδανική δραστηριότητα.

Ηλεκτρονικό παζλ

Το Swar Puzzle είναι εύκολο και ευχάριστο, και μπορεί να χρησιμοποιηθεί ως δραστηριότητα.

Διαδικασία

Το κατεβάζουμε και το εγκαθιστούμε στον υπολογιστή, στον οποίο θέλουμε να δουλέψουμε από τη διεύθυνση (662KB):

[swappuzzle-setup.exe](#)

Η πορεία που ακολουθείται είναι η εξής:

Game

Open picture (επιλέγουμε την εικόνα)

New (επιλέγουμε αν θέλουμε το παζλ να είναι εύκολο, δύσκολο κ.ο.κ)

Δημιουργούνται τα κομμάτια του παζλ. Οι μαθητές επιλέγουν ποια θα μετακινήσουν για να δημιουργηθεί η εικόνα, την οποία στη συνέχεια μπορούμε να αποθηκεύσουμε.

ΑΝΑΚΕΦΑΛΑΙΩΝΟΝΤΑΣ

Η ΠΡΟΕΤΟΙΜΑΣΙΑ ΤΟΥ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ ΑΠΟ ΤΟ ΘΕΟΛΟΓΟ ΚΑΘΗΓΗΤΗ, ΜΠΟΡΕΙ ΝΑ ΑΚΟΛΟΥΘΗΣΕΙ ΤΑ ΕΞΗΣ ΣΤΑΔΙΑ:

1. ΚΑΤΑΝΟΗΣΗ ΤΟΥ ΠΡΟΣΔΟΚΩΜΕΝΟΥ ΜΑΘΗΣΙΑΚΟΥ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΟΣ ΚΑΘΕ ΒΑΣΙΚΟΥ ΘΕΜΑΤΟΣ
2. ΕΠΙΛΟΓΗ ΚΕΙΜΕΝΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ ΠΟΥ ΘΑ ΣΥΝΔΕΟΝΤΑΙ ΜΕ ΤΑ ΚΕΙΜΕΝΑ
3. ΕΠΙΛΟΓΗ ΤΕΛΙΚΗΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ, ΠΟΥ ΘΑ ΓΙΝΕΙ ΜΕ ΠΑΙΓΝΙΩΔΗ ΤΡΟΠΟ, ΩΣΤΕ ΝΑ «ΕΛΑΦΡΥΝΕΙ» ΤΗΝ ΑΤΜΟΣΦΑΙΡΑ
4. ΕΠΙΛΟΓΗ ΕΠΟΠΤΙΚΟΥ ΥΛΙΚΟΥ ΓΙΑ ΤΗΝ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗ ΤΩΝ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

- Γριζοπούλου Όλγα (1995). Μερικές επισημάνσεις για τη διδασκαλία της Εκκλησιαστικής Ιστορίας στο Γυμνάσιο (Με ένα σχέδιο μαθήματος «Η Αποστολική Σύνοδος»). Καθ' Οδόν 11, 93-102
- Εργαστήριο Χριστιανικής Παιδαγωγικής Θεολογικής Σχολής Θεσσαλονίκης (1982). Μνημόνιο για τη σύνταξη σχεδίου μαθήματος διδασκαλίας θρησκευτικών. Σύναξη 4, 101-102
- Λιάγκης - Κουκουνάρας Μάριος (2019). *Τι Θρησκευτικά χρειάζεται η εκπαίδευση σήμερα;* Αθήνα: Gutenberg (βλ. παρουσίασή του στο <https://www.politeianet.gr/books/9789600119978-koukounaras-liagkis-marios-gutenberg-ti-thriskoetika-chreiazetai-i-ekpaideusi-simera-294242>)
- Στογιαννίδη Αθανασίου . Σχέδιο διδασκαλίας μαθήματος Θρησκευτικών. Στην ιστοσελίδα <https://docplayer.gr/4074029-Shedio-didaskalias-mathimatos-thriskoetikon-athanasioy-stogiannidi.html> (προσπελάστηκε 18/10/2019)